herpy

GEKONY

Persian wonder gecko

Teratoscincus keyserlingii

Duży, nocny gekon pustynny o żabich oczach i ogonie pokrytym dużymi łuskami ułożonymi jak dachówki. Zamieszkuje piaszczyste pustynie Iranu, Afganistanu i Pakistanu oraz niewielką, zagrożoną populację w Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Jest rzadko utrzymywany, a wiedza o jego hodowli jest skąpa.

Rodzina: Sphaerodactylidae Dawna nazwa: *Teratoscincus scincus keyserlingii; Teratoscincus zarudnyi*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**16-20 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**10-20 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia i półpustynia**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**90 × 60 × 45 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**24-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-35 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**30-50%**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**2 jaj**
Inkubacja	**60-110 dni** przy 28-29 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Załącznik D**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Teratoscincus keyserlingii to masywnie zbudowany gekon pustynny o dużych oczach bez powiek, szerokiej głowie i dużych, cienkich łuskach, które zachodzą na siebie jak dachówki na tułowiu i ogonie. Palce nie mają przylgowych lamelek, lecz grzebienie z drobnych łusek, które zapewniają przyczepność na sypkim piasku. U dorosłych osobników wzdłuż grzbietu biegną ciemne podłużne pasy, podczas gdy blisko spokrewnione gatunki mają zwykle poprzeczne pasy lub plamy. Łuski grzbietowe silnie na siebie zachodzą i sięgają aż do tylnej części głowy.

Gatunek został opisany w 1863 roku i jest gatunkiem typowym rodzaju. Nazwa naukowa upamiętnia bałtyckoniemieckiego geologa i zoologa Alexandra von Keyserlinga. Przez długie okresy był uznawany za podgatunek *Teratoscincus scincus*, a młodsza nazwa, *Teratoscincus zarudnyi*, jest traktowana jako synonim. Starsze poradniki dotyczące *T. scincus* mogą więc w rzeczywistości opisywać ten gatunek. Badania genetyczne wykazują dużą zmienność w obrębie gatunku i oczekuje się jego rewizji.

Okaz typowy mierzy 16 cm łącznie z ogonem, który stanowi 6 cm. Inne wymiary dorosłych osobników nie są udokumentowane, a długość 16-20 cm i długość życia 10-20 lat zapożyczono od *Teratoscincus scincus*. Masa ciała nie jest udokumentowana. Gatunek jest jajorodny.

Gatunek jest rzadko utrzymywany, a zasady hodowli opierają się na blisko spokrewnionym *Teratoscincus scincus*. To spokojne zwierzę o cienkiej skórze i ogonie, który łatwo odrzuca. Lepiej nadaje się do obserwacji niż do brania na ręce.

Występowanie i środowisko

Gatunek występuje w Iranie, w południowym Afganistanie i w zachodnim Pakistanie. Miejsce typowe leży we wschodnim Iranie. W Zjednoczonych Emiratach Arabskich żyje niewielka, izolowana populacja, która prawdopodobnie przybyła z południowego Iranu w epoce lodowcowej, a dziś jest oddzielona od głównej populacji Zatoką Perską i Cieśniną Ormuz.

W Emiratach zasięg występowania jest mniejszy niż 5 000 km², a gatunek zasiedla poniżej 100 km² tego obszaru. Żyje głównie w odległości 30-40 km od wybrzeża zatoki i poniżej 200 m n.p.m. Populacja jest silnie rozdrobniona i zmniejsza się z powodu zabudowy i niszczenia siedlisk, a w kraju sklasyfikowano ją jako krytycznie zagrożoną. W skali światowej gatunek nie jest zagrożony. Starsze doniesienia z Kataru są wątpliwe.

> **Naturalny zasięg:** Iran, Afganistan, Pakistan i Zjednoczone Emiraty Arabskie.

ŚRODOWISKO

Ten gekon jest gatunkiem piaskolubnym. Żyje na piaszczystej pustyni, wśród niskich wydm, na piaszczystych równinach z rzadką roślinnością, a czasem na twardszym gruncie. Występuje od poziomu morza do wysokości około 1 500 m n.p.m. W dzień ukrywa się w norze, a nocą wychodzi na powierzchnię.

Siedlisko jest gorące i suche, z dużymi różnicami między dniem a nocą. Piasek zatrzymuje wilgoć w głębszych warstwach, dzięki czemu w norze panuje chłodniejszy i stabilniejszy mikroklimat niż na powierzchni. Ten właśnie układ należy odtworzyć w terrarium: sucha powierzchnia, głęboki piasek, w którym można kopać, i wilgotniejsza kryjówka.

Hodowla

TERRARIUM

Wiedza o utrzymaniu *Teratoscincus keyserlingii* jest skąpa. Zalecenia opierają się na warunkach piaszczystej pustyni, którą zamieszkuje, oraz na blisko spokrewnionych gatunkach *Teratoscincus scincus* i *Teratoscincus roborowskii*, które prowadzą podobny tryb życia i są lepiej poznane w niewoli. Podane wartości zapożyczono od nich.

Para potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 90 × 60 × 45 cm (długość × szerokość × wysokość). Pojedyncze zwierzę wymaga tych samych wymiarów, a większe terrarium jest zawsze lepsze, bo gekon nocą dużo się przemieszcza. Powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość, ponieważ zwierzę się nie wspina. Pokrywa musi szczelnie zamykać terrarium.

Zastosuj warstwę podłoża o grubości 10-15 cm z płukanego piasku do piaskownic zmieszanego z gliną lub ziemią pustynną, tak aby zwierzę mogło wykopać trwałą norę. Unikaj piasku wapiennego i barwionego, który zwierzę może połknąć. Przygotuj co najmniej dwie kryjówki, np. z rurek korkowych i płaskich kamieni, jedną w ciepłej, a drugą w chłodnej części, i zrób z jednej z nich wilgotną kryjówkę z lekko wilgotną ziemią. Kamienie i kryjówki układaj bezpośrednio na dnie, zanim wsypiesz piasek, żeby się nie zawaliły, gdy zwierzę kopie.

TEMPERATURA

Gatunek potrzebuje wyraźnego gradientu temperatury. W dzień chłodna część powinna mieć 24-28 °C, a miejsce do wygrzewania powinno osiągać 30-35 °C na powierzchni piasku, np. pod żarówką grzewczą lub promiennikiem ceramicznym sterowanym termostatem. Temperaturę powierzchni mierz termometrem cyfrowym lub na podczerwień.

Nocą temperatura powinna spadać do 18-22 °C i rzadko potrzebne jest dodatkowe ogrzewanie. Chłodne zimowanie nie jest udokumentowane dla tego gatunku, ale zapożyczono je od *Teratoscincus scincus*: około dwóch miesięcy w 15-18 °C, jeśli chcesz rozmnażać zwierzęta. W tygodniach poprzedzających dobrze je karm, a karmienie przerwij dwa tygodnie przed obniżeniem temperatury.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I WODA

To gatunek pustynny, a terrarium musi być suche, z wilgotnością powietrza 30-50 %. Nie zraszaj całego terrarium. Zamiast tego kilka razy w tygodniu lekko zwilżaj piasek w wilgotnej kryjówce, żeby zwierzę miało dokąd pójść podczas linienia.

Skóra schodzi kawałkami, a przy zbyt suchym powietrzu jej resztki mogą zostawać na palcach i końcu ogona. W takim przypadku zrób kryjówkę nieco wilgotniejszą. W chłodnej części postaw płytką miskę ze świeżą wodą i często ją wymieniaj. Dobra wentylacja utrzymuje podłoże w suchości.

OŚWIETLENIE I UVB

Jako zwierzę nocne gekon nie ma dużych wymagań co do oświetlenia i może obyć się bez UVB, jeśli pokarm jest oprószany witaminą D3. Można zastosować słabą świetlówkę UVB dla gatunków cieniolubnych (strefa Fergusona 1-2), np. świetlówkę T5 5-7 % w ciepłej części, pod warunkiem że indeks UV w miejscach dostępnych dla zwierzęcia nie przekracza 1-2. W pozostałej części terrarium zawsze musi być cień i kryjówki. Dlatego UVB podano jako opcjonalne.

Utrzymuj stały rytm dobowy z około 12 godzinami światła latem i 10 godzinami zimą. Noc musi być ciemna.

Czytaj więcej: Światło i UVB Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

Ten gekon jest owadożerny. Podawaj urozmaicony żywy pokarm, taki jak świerszcze, szarańcza i karaczany dubia, a od czasu do czasu jako przysmak mączniki lub larwy barciaka. Owady powinny być mniejsze niż odstęp między oczami zwierzęcia i najlepiej karmione zieleniną. Dorosłe osobniki karm 2-3 razy w tygodniu, młode co drugi dzień. Częstotliwość karmienia zapożyczono od *Teratoscincus scincus*.

Przy większości posiłków oprószaj owady wapniem, a raz w tygodniu preparatem witaminowym z D3. Karm wieczorem i usuwaj niezjedzone owady. Kontroluj masę ciała, bo gekony pustynne łatwo tyją w niewoli.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Teratoscincus keyserlingii jest spokojny i wyczekujący, ale delikatny. Cienka skóra może się rozedrzeć, jeśli chwycisz zwierzę zbyt mocno, a ogon łatwo odpada, dlatego należy brać go na ręce jak najrzadziej i nigdy za ogon. Zaniepokojone zwierzęta z tego rodzaju unoszą się na wyprostowanych nogach, wyginają grzbiet i poruszają ogonem tak, że łuski szeleszczą, mogą też piszczeć i gryźć. To w większości blef.

Samców nigdy nie wolno trzymać razem, ponieważ walczą. Para zwykle może mieszkać razem, ale obserwuj, czy zwierzęta się tolerują, i miej w gotowości dodatkowe terrarium. W dzień zwierzęta śpią w norze, więc najczęściej zobaczysz je wieczorem.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po dwóch zgrubieniach u nasady ogona, gdzie znajdują się hemipenisy, oraz po rzędzie porów przed kloaką. Brak udokumentowanych danych o tym, kiedy gatunek osiąga dojrzałość płciową. Samice przed rozpoczęciem rozrodu powinny być w pełni wyrośnięte, w dobrej kondycji i mieć stabilną masę ciała, ponieważ młode samice łatwo tracą zapasy wapnia.

GODY I KOPULACJA

Rozród tego gatunku nie jest szczegółowo udokumentowany. U blisko spokrewnionego *Teratoscincus scincus* aktywność rozrodcza zależy od chłodnego zimowania przez około dwa miesiące w 15-18 °C i rozsądnie jest spróbować tego samego. Gdy temperatura zostanie ponownie podniesiona, a zwierzęta normalnie jedzą, samca wpuszcza się do samicy, do jej terrarium. Rozdziel je, jeśli samiec bez przerwy goni samicę lub ma ona rany od ugryzień.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Przedstawiciele rodzaju składają zwykle po dwa jaja o twardej, kruchej skorupce, a liczbę tę zapożyczono od *Teratoscincus scincus*. Liczba zniesień w roku nie jest dla tego gatunku udokumentowana. Zapewnij samicy miejsce do składania jaj z głębokim, sypkim piaskiem, np. 15 cm piasku w jednej części terrarium, i regularnie sprawdzaj, czy nie ma nowych jaj, ponieważ samica może je wykopać. Podawaj jej dużo wapnia i pokarmu, a rozród przerwij, jeśli traci na wadze.

INKUBACJA

Jaja muszą leżeć sucho lub przy bardzo niewielkiej wilgotności. Zbyt duża wilgotność zabija zarodki. Nie obracając jaj, zagłęb je do połowy w suchym piasku lub innym suchym podłożu w zamkniętym pojemniku z małą miseczką wody, która nie dotyka jaj. Temperaturę zapożyczono od *Teratoscincus scincus*: 28-29 °C, a wyklucie następuje po 60-110 dniach. Nie

udokumentowano, czy temperatura decyduje o płci.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

ODCHÓW MŁODYCH

Młode trzymaj pojedynczo w małym pojemniku lub terrarium o pojemności 20-40 litrów z piaskiem, suchą i wilgotną kryjówką, a niewielką część podłoża lekko zwilżaj. Dorosłe osobniki mogą atakować młode. Co drugi dzień podawaj małe żywe owady oprószone wapniem i regularnie waż młode. Brak udokumentowanych danych o wzroście i masie ciała.

Zdrowie i częste błędy

Brak udokumentowanych informacji o chorobach tego gatunku. Typowe problemy u blisko spokrewnionych gekonów pustynnych to:

- Wilgotne podłoże i słaba wentylacja, które prowadzą do grzybic, problemów skórnych i infekcji dróg oddechowych. Utrzymuj terrarium w suchości, z tylko jedną małą wilgotną kryjówką.
- Resztki wylinki na palcach i końcu ogona przy zbyt suchym powietrzu.
- Uszkodzenia cienkiej skóry po brutalnym chwytaniu oraz odrzucone ogony.
- Zaparcia po połknięciu piasku wapiennego lub innego nieodpowiedniego podłoża.
- Niedobór wapnia i witaminy D3, zwłaszcza u młodych i samic rozrodowych. Oprószaj pokarm.
- Otyłość przy zbyt obfitym karmieniu.

Udaj się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je przez kilka tygodni, ma opuchnięte oczy, świszczący oddech lub jest osowiałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.